

EN SON DEĞİŞİKLİKLERİYLE
AÇIKLAMALI VE İÇTİHATLI

TÜRK CEZA KANUNU

Haydar EROL

Yargıtay Onursal Daire Başkanı

**EN SON DEĞİŞİKLİKLERİYLE
AÇIKLAMALI VE İÇTİHATLI
TÜRK CEZA KANUNU**

Haydar EROL

Yargıtay Onursal Daire Başkanı

Kapak ve İç Tasarımı
Tuncay Avşar

ISBN 978-605-6128-07-3
Sertifika No: 48058

Ostim OSB Mh. 1256 Cd. No:11
Yenimahalle / ANKARA
0312 354 91 31 (pbx)

Bu eserin telif hakkı yazarına aittir.5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu hükümlerine göre yazarından izin alınmadan hiçbir şekilde bilimsel eserler dışında alıntı yapılamaz, herhangi bir bölümü ya da tamamı iktibas edilemez Her hakkı saklı olup, herhangi bir araçla kısmen ya da tamamen çoğaltılamaz.

"Cumhuriyetin yüzüncü yılı" onuruna basılmıştır.

ANKARA 2023

“Benim En Büyük Eserim Cumhuriyettir.”

*“İstikl l, İstikbal, Hürriyet
Hersey Adalette Kaimdir.”*

K. Atatürk

ŞARIK TARA

22 Nisan 1930 yılında Üsküp'te dünyaya gelmiştir. İlkokula Sırp Mektebi'nde başlayan Tara, 2. Dünya savaşı yüzünden 1942 yılında İstanbul'a gelmiş ve orta ve lise eğitimini Şişli Terakki Lisesi'nde tamamladıktan sonra 1949'da girdiği İTÜ İnşaat Fakültesi'nden, 1954 yılında mezun olmuştur.

1957 yılında kız kardeşi Vildan Gülçelik'in kocası Sadi Gülçelik ile birlikte ENKA Kollektif Şirketini kurmuş ve müteahhitlik faaliyetlerine başlamıştır.

Enişte ve kayınbirader sözcüklerinin ilk hecelerinden oluşan bir isim olan ENKA Kollektif Şirketi, daha sonra Anonim Şirket'e, 1972'de de ENKA Holding A.Ş.'ye dönüşmüştür.

Başarılı bir mühendis, müteahhit, sanayici, vizyoner bir girişimci olan, yurt içi ve yurt dışındaki iş ve sosyal faaliyetleri nedeniyle verilen çok sayıda ödül sahibi olan Şarik Tara, 27 Ekim 1997 yılında, Türkiye'nin, dünyada tanıtımında gösterdiği üstün başarıdan dolayı Cumhurbaşkanı tarafından verilen T.C. Devlet Üstün Hizmet Madalyası sahibidir.

28 Haziran 2018 günü aramızdan ayrılan Şarik Tara, 3 çocuk babasıdır

*Cumhuriyetin
Yüzüncü Yılında*

“Türkiye Cumhuriyeti Devlet Üstün Hizmet Madalyası Sahibi”

“Evlad-ı Fatihan”

*Sayın Şarık Tara'nın
Aziz Hatırasına*

HAYDAREROL

ÖNSÖZ

2015 yılında emekli olduğumda, yayınlanan 12 kitabımın en sonuncusu olan ve 2 cilt olarak yayınlanan TCK' 2015 adlı kitabımla, kitap yazma alanında final yapmıştım. Yargının 3.ncü ayağı olan Avukatlık görevime başladığımda, yoğunluğum nedeniyle kitap yazmayı da düşünmüyordum. Emekli olduğum günden bu güne geçen 8 yılda, meslektaşlarımdan yeniden kitap yazmam konusunda istekler, hiç eksilmedi. 2022 yılının Cumhuriyet Bayramında, yeni bir kitap yazacaksam, bunu "Cumhuriyetin Yüzüncü yılında" yayınlayıp, okuyucunun istifadesine sunmanın gururunu yaşamak istedim.

İki ciltten oluşan, "Açıklamalı ve en yeni içtihatlı Türk Ceza Kanunu" adlı eserimin, 2015 yılında yayınlanmasından itibaren, sekiz yılın geçmesi, bu sürede Türk Ceza kanununun pek çok maddesinin değişmesi, uygulamaya yön veren Yargıtay'ın, yirmi üç olan Ceza Dairesi sayısının, on ikiye indirilmesi, kapatılan Ceza Dairelerinin bakmakta olduğu işlerin, başka dairelere devredilmesi ve bu dairelerin, maddeleri yorumlamada oluşturdukları kabul ve takdirlerindeki değişimler, bizi bu çalışmayı yapmaya ve tamamlamaya cesaretlendirmiştir.

Geçen sekiz yılda oluşan yargısal anlayış, maddeleri uygulayan ve amacı tüm ülkede hukuk uygulamasında, birliği sağlamak olan Yüksek Mahkemelerin kabulleri doğrultusunda, esere yansıtılmıştır.

1999 yılından itibaren yayınladığım, on iki adetten oluşan tüm kitaplarımda koruduğum, "Uygulama el Kitabı" olma özelliği aynen korunmuştur. Yararlanmanıza sunduğum bu kitap, Türk Ceza Kanununun uygulanmasında, uygulayıcıların çalışmalarına, yardımcı olmak amacını taşıyan bir el kitabıdır.

Madde metinleri, en son değişiklikleriyle güncellenmiştir.

Madde metinlerine; madde gerekçelerine, öğretiyeye, karşılaştırmalı hukuka, Yüksek Mahkeme kararlarına göre, açıklamalar getirilmiştir. Bu yapılırken, akıcı ve anlaşılır bir dil kullanılmış, anlam tekrarlarından kaçınılmıştır. Okuyucunun maddeleri rahatlıkla anlayabilmeleri ve yorumlayabilmeleri, çalışmamızın amacı olmuştur.

Meslektaşlarımla, yayınlanan kitaplarımda, yargıladığımız olayın bire bir benzerini sizin eserlerinizde buluyoruz övgülerine layık olabilmek için, içtihatlar en yeni şekilde, titizlikle seçilmiş, anlaşılabilir şekilde derlenmiş ve her biri kendi konu başlığı altında yer almıştır.

Bu kitabımı, lise yıllarımdan itibaren, Ülkemde ve Dünyada iş insanı olarak başarılarımı, katkılarımla gururla izlediğim, takip ettiğim, ülkesini seven ve Türk olmakla övünen, ülke ve dünya çapında emsallerine nazaran üstün başarı göstererek, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin yücelmesine ve milli menfaatlara önemli ölçüde katkısından dolayı, Cumhurbaşkanlığı tarafından "Devlet Üstün Hizmet Madalyası" ile ödüllendirilen ve ebediyete intikal eden, Sayın Şarık Tara beyefendiye ithaf ediyorum. Ruhu şad, mekânı cennet olsun.

Kitabımın, şahsıma ve yayınlanmış önceki kitaplarıma büyük değerler veren, saygı-değer uygulayıcı arkadaşlarıma ve tüm hukukçulara yararlı olmasını diliyorum.

Sevgi ve saygılarımla.

HAYDAR EROL

YARGITAY ONURSAL DAİRE BAŞKANI

HAYDAREROL

KAVRAMLARA GÖRE ARAMA ÇİZELGESİ

-A-

	MADDE
Avrupa insan hakları sözleşmesi	2-3
Ayrımcılık	3-122
Açık deniz	8
Akıl hastalığı	32
Azmettirme	38
Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası	47
Adli para cezası	52
Akıl hastalarına özgü güvenlik tedbirleri	57
Af	65
Ayırt etme gücü	31
Atom enerjisi ile patlamaya sebebiyet verme	173
Akıl hastası üzerinde bakım ve gözetim yükümlülüğünün ihlali	175
Açığa imzanın kötüye kullanılması	209
Aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğü ihlâl	233
Adli yargılamayı etkilemeye teşebbüs	288
Askerî tesisleri tahrip ve düşman askerî hareketleri yararına anlaşma	307
Anayasayı ihlâl	309
Askerî komutanlıkların gaspı	317
Askerleri itaatsizliğe teşvik	319
Askerî yasak bölgelere girme	33

-B-

Bilinçli taksir	22
Bağlılık kuralı	40
Bileşik suç	42
Bedelsiz senedi kullanma	156
Bilgi vermeme	166
Bozulmuş veya değiştirilmiş gıda veya ilaçların ticareti	186
Bulaşıcı hastalıklara ilişkin tedbirlere aykırı davranma	195
Birden çok evlilik	230
Bilişim sistemine girme	243
Bilişim sistemini engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme	244
Banka veya kredi kartlarının kötüye kullanılması	245
Başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanılması	268

-C-

Ceza kanununun amacı	1
Cezadan mahsup	16
Ceza sorumluluğunun şahsiliği	20
Cebir ve şiddet, korkutma ve tehdit	28
Cezalar	45
Cezanın belirlenmesi	61
Ceza zamanasının kesilmesi	71

Cinsel saldırı	102
Cinsel ilişki	104
Cinsel taciz	105
Cebir	108
Cumhurbaşkanına hakaret	299
Ceza zamaşımı	68
Ceza zamaşımı ve hak yoksunlukları	69
Cumhurbaşkanına suikast ve fiilî saldırı	310
Casusluk	328-331

-Ç-

Çocuklara özgü güvenlik tedbirleri	56
Çocuk	6
Çocuk düşürtme	99
Çocuk düşürme	100
Çocukların cinsel istismarı	103
Çevrenin kasten kirlenmesi	181
Çevrenin taksirle kirlenmesi	182
Çocuğun soybağını değiştirme	231

-D-

Dava zamaşımı	66
Dava zamaşımının durması	67
Dava ve cezanın düşmesinin etkisi	74
Dilekçe hakkının kullanılmasının engellenmesi	121
Dolandırıcılık	157
Din hizmetlerini kötüye kullanma, dilencilik	229
Dinsel tören	230
Denetim görevini ihmal	251
Devletin egemenlik alametlerini aşığılama	300
Devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak	302
Düşmanla işbirliği yapmak	303
Devlete karşı savaşa tahrik	304
Düşman devlete maddî ve malî yardım	307
Düşmandan unvan ve benzeri payeler kabulü	325
Devletin güvenliğine ilişkin belgeler	326
Devletin güvenliğine ilişkin bilgileri temin etme	327
Devletin güvenliğine ve siyasal yararlarına ilişkin bilgileri açıklama	329
Devlet sırlarından yararlanma, devlet hizmetlerinde sadakatsizlik	333
Devlet güvenliği ile ilgili belgeleri elinde bulundurma	339

-E-

Eşitlik ilkesi	3
Erteleme	51
Eşya müsaderesi	54

Eziyet	96
Etkin pişmanlık	110-168-248 254-269-274
Eğitim ve öğretimin engellenmesi	112
Ekonomik bölgedeki sabit platformların işgali	224
Edimin ifasına fesat karıştırma	236

-F-

Fikrî içtima	44
Fuhuş	227
Fiyatları etkileme	237

-G-

Güvenlik tedbirleri	7--53
Görev suçları	10
Geri verme	18
Geçici nedenler, alkol veya uyuşturucu madde etkisinde olma	34
Gönüllü vazgeçme	36
Güvenlik tedbirleri	53
Gece vakti	6
Göçmen kaçakçılığı	79
Güveni kötüye kullanma	155
Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması	170
Genel güvenliğin taksirle tehlikeye sokulması	171
Görev sırasında din hizmetlerini kötüye kullanma	219
Görevi kötüye kullanma	257
Göreve ilişkin sırrın açıklanması	258
Görevi yaptırmamak için direnme	265
Gerçeğe aykırı bilirkişilik veya tercümanlık	276
Gizliliğin ihlali	285
Gözüaltına alınanın veya tutuklunun kaçması	292
Gizli kalması gereken bilgileri açıklama	330

-H-

Hava sahası	8
Hak yoksunlukları	17
Hakkın kullanılması ve ilgilinin rızası	26
Hata	30
Haksız tahrik	29
Hapis cezaları	46
Hapis cezasının ertelenmesi	51
Hürriyetinden yoksun kılma	109
Haksız arama	120
Haberleşmenin engellenmesi	124
Hakaret	125

Hakaret suçunda mağdurun belirlenmesi	126
Haksız fiil nedeniyle veya karşılıklı hakaret	129
Haberleşmenin gizliliğini ihlâl	132
Hırsızlık	141
Hakkı olmayan yere tecavüz	154
Hileli iflas	161
Hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması	177
Halk arasında korku ve panik yaratmak amacıyla tehdit	213
Halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşışılama	216
Hayâsızca hareketler	225
Hileli evlenme	230
Hükümlünün kaçması	292
Hükümlü veya tutukluların direnişî	296
Hak kullanımını ve beslenmeyi engelleme	298
Hükümete karşı suç	312
Halkı askerlikten soğutma	318

-i-

İlgilinin rızası	26
İştirak	37
İştirak hâlinde işlenen suçlarda gönüllü vazgeçme	41
İçtima	42-43-44
İtiyadî suçlu	6
İnsanlığa karşı diğer suçlar	77
İnsan ticareti	80
İntihar	84
İnsan üzerinde deney	90
İşkence	94
İnanç, düşünce ve kanaat hürriyetinin kullanılmasını engelleme	115
İş ve çalışma hürriyetinin ihlâlî	117
İsnadın ispatı	127
İddia ve savunma dokunulmazlığı	128
İbadethanelere ve mezarlıklara zarar verme	153
İnşaat veya yıkımla ilgili emniyet kurallarına uymama	176
İşaret ve engel koymama	178
İmar kirliliğine neden olma	184
İhaleye fesat karışdırma	235
İrtikâp	250
İftira	267
İnfaz kurumuna veya tutukevine yasak eşya sokmak	297

-k-

Kanunilik ilkesi	2
Kanunun bağlayıcılığı	4
Kanunu bilmemek mazeret sayılmaz	4
Kara sahası	8

Kara suları	8
Kit'a sahanlığı	8
Kast	21
Kanunun hükmü ve amirin emri	24
Kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar	50
Kazanç müsadere	55
Kamu görevlisi	6
Kasten öldürme	81
Kasten öldürmenin ihmali davranışla işlenmesi	83
Kasten yaralama	86
Kısırlaştırma	101
Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma	109
Kamu kurumu veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının faaliyetlerinin engellenmesi	113
Konut dokunulmazlığının ihlali	116
Kişilerin huzur ve sükûnunu bozma	123
Karşılıklı hakaret	129
Kişinin hatırasına hakaret	130
Konuşmaların dinlenmesi ve kayda alınması	133
Kişisel verilerin kayda alınması, ele geçirilmesi	135
Kişisel verileri yetkili olmayanlara verme	136
Kullanma hırsızlığı	146
Kaybolmuş veya hata sonucu ele geçmiş eşya üzerinde tasarruf	160
Karşılıksız yararlanma	163
Kooperatifler hakkında yanlış bilgi	164
Kişilerin hayatını ve sağlığını tehlikeye sokacak biçimde ilâç Yapma ve satma	187
Kıymetli damgada sahtecilik	199
Kanunlara uymamaya tahrik	217
Kit'a sahanlığında sabit platformların işgali	224
Kumar oynanması için yer ve imkân sağlama	228
Kötü muamele	232
Kamuya gerekli şeylerin yokluğuna neden olma	24
Kredi kartlarının kötüye kullanılması	245
Kamu görevlisinin ticareti	259
Kamu görevinin terki veya yapılmaması	260
Kişilerin mallarına usulsüz tasarruf	261
Kamu görevinin usulsüz olarak üstlenilmesi	262
Kanuna aykırı eğitim	263
Kamu görevine ait araç ve gereçleri suçta kullanma	266
Kamu görevlisinin suçu bildirmemesi	279
Kaçmaya imkân sağlama	294

-M-

Münhasır ekonomik bölge	8
Meşru müdafaa	25
Müebbet hapis cezası	47
Müsadere	54-55

Mahsup	63
Müsadere zamanasını	70
Mala zarar verme	151
Mala zarar vermenin nitelikli hâlleri	152
Mezarlıklara zarar verme	153
Mühürde sahtecilik	202
Mühür bozma	203
Müstehcenlik	226
Meslek veya sanata ilişkin sırrın açıklanması	239
Mal veya hizmet satımından kaçınma	240
Muhafaza görevini kötüye kullanma	289
Muhafızın görevini kötüye kullanması	295

-N-

Netice sebebiyle ağırlaşmış suç	23
Nitelikli hâller	82
Neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama	87
Neticesi sebebiyle ağırlaşmış işkence	95
Nitelikli hırsızlık	142
Nitelikli yağma	149
Nitelikli dolandırıcılık	158

-O-

Olası kast	21
Organ veya doku ticareti	91

-Ö-

Özel kanunlarla ilişki	5
Örgüt mensubu suçlu	6
Ön ödeme	75
Örgüt	78
Ölünün hatırasına hakaret	130
Özel hayatın gizliliğini ihlâl	134
Özel belgede sahtecilik	207
Özel belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek	208
Özel işaret ve kıyafetleri usulsüz kullanma	264

-P-

Parada sahtecilik	197
Paraya eşit sayılan değerler	198
Para ve kıymetli damgaları yapmaya yarayan araçlar	200

-R-

Reşit olmayanla cinsel ilişki	104
Radyasyon yayma	172
Resmî belgede sahtecilik	204
Resmî belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek	205
Resmî belgenin düzenlenmesinde yalan beyan	206
Resmî belge hükmünde belgeler	210
Rüşvet	252
Resmen teslim olunan mala el konulması ve bozulması	290

-S-

Seçimlik suçlarda soruşturma	14
Soruşturma koşulu olan cezanın hesaplanması	15
Sınırın aşılması	27
Sağır ve dilsizlik	33
Suçta teşebbüs	35
Suçta iştirak	37
Sürelî hapis cezası	49
Suçta tekerrür ve özel tehlikeli suçlular	58
Sınır dışı edilme	59
Silâh	6
Suç meslek edinen	6
Sanığın veya hükümlünün ölümü	64
Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı suçlar, uzlaşma	73
Soykırım	76
Siyasi hakların kullanılmasının engellenmesi	114
Suç eşyasının satın alınması, kabul edilmesi	165
Sağlık için tehlikeli madde temini	194
Suç işlemeye tahrik	214
Suç ve suçluyu övme	215
Suç işlemek amacıyla örgüt kurma	220
Soy bağıını değiştirme	231
Sırrın açıklanması	239-258
Suç uydurma	271
Suç bildirmeme	278-279
Sağlık mesleği mensuplarının suç bildirmemesi	280
Suç delillerini yok etme, gizleme ve değiştirme	281
Suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini gizleme	282
Suçluyu kayırma	283
Suç delillerini bildirmeme	284
Ses veya görüntülerin kayda alınması	286
Silahlı örgüt	314
Silâh sağlama	315
Suç için anlaşma	316
Savaş zamanında emirlere uymama	321
Savaş zamanında yükümler	322

Savaşta yalan haber yayma	323
Seferberlikle ilgili görevin ihmali	324
Siyasal veya askerî casusluk	328

-Ş-

şantaj	107
şikâyet süresi	73
şirket veya kooperatifler hakkında yanlış bilgi	164

-T-

Türk kara suları	8
Taksir	22
Teşebbüs	35
Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirleri	60
Takdiri indirim nedenleri	62
Tanımlar	6
Taksirle öldürme	85
Taksirle yaralama	89
Terk	97
Tehdit	106
Tahrık	29
Taksirli iflas	162
Tehlikeli maddelerin izinsiz olarak bulundurulması veya el deęiřtirilmesi	174
Trafik güvenliğini tehlikeye sokma	179
Trafik güvenliğini taksirle tehlikeye sokma	180
Tefecilik	241
Tutuklu, hükümlü ve suç delillerini bildirmeme	284
Türklüğü, Cumhuriyeti, Devletin kurum ve organlarını aşağılama	301
Temel millî yararlaraya karşı hakaret	305
Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine karşı silâhlı isyan	313
Taksir sonucu casusluk fiillerinin işlenmesi	338

-U-

Uzlaşma	73
Uyuşturucu madde imal ve ticareti	188
Uyuşturucu madde kullanılmasını kolaylaştırma	191
Usulsüz ölü gömülmesi	196
Ulaşım araçlarının kaçırılması veya alıkonulması	223
Uluslararası casusluk	331

-Ü-

Üst soy	102-103
---------	---------

-V-

Vatandaş tarafından yabancı, ülkede işlenen suç	11
Velâyet hakkının kaldırılması, vasi tayini ve nafaka yükümlülüğü	57
Vatandaş	6
Verileri yok etmeme	138

-Y-

Yer bakımından uygulama	8
Yabancı ülkede hüküm verilmesi	9
Yabancı tarafından işlenen suç	12
Yabancı kanununun göz önünde bulundurulması	19
Yaş küçüklüğü	31
Yardım etme	39
Yargı görevi yapan	6
Yardım ve bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi	98
Yağma	148
Yetkili olmadığı bir iş için yarar sağlama	255
Yalan tanıklık	272
Yalan yere yemin	275
Yargı görevi yapana etkileme	277
Yabancı devlet aleyhine asker toplama	306
Yabancı hizmetine asker yazma, yazılma	320
Yasaklanan bilgileri temin	334
Yasaklanan bilgileri casusluk maksadıyla temini	335
Yasaklanan bilgileri açıklama	336
Yabancı devlet başkanına karşı suç	340
Yabancı devlet bayrağına karşı hakaret	341
Yabancı devlet temsilcilerine karşı suç	342

-Z-

Zaman bakımından uygulama	7
Zorunluluk (zaruret) hâli	25-92
Zincirleme suç	43
Zamanaşımının hesabı ve uygulanması	72
Zehirli madde katma	185
Zehirli madde imal ve ticareti	193
Zimmet	247
Zor kullanma yetkisine ilişkin sınırın aşılması	256

HAYDAREROL

TÜRK CEZA KANUNU

SAYI: 5237

KABUL TARİHİ: 26.9.2004

YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ TARİHİ: 1.6.2005

HAYDAREROL

İÇİNDEKİLER
TÜRK CEZA KANUNU
BİRİNCİ KİTAP
GENEL HÜKÜMLER
BİRİNCİ BÖLÜM
TEMEL İLKE VE TANIMLAR

	MADDE
Ceza Kanununun Amacı	1
Suçta ve cezada kanunilik ilkesi	2
Adalet ve kanun önünde eşitlik ilkesi	3
Kanunun bağlayıcılığı	4
Özel kanunlarla ilişki	5
Tanımlar	6

İKİNCİ BÖLÜM
KANUNUN UYGULAMA ALANI

	MADDE
Zaman bakımından uygulama	7
Yer bakımından uygulama	8
Yabancı ülkede hüküm verilmesi	9
Görev suçları	10
Vatandaş tarafından işlenen suç	11
Yabancı tarafından işlenen suç	12
Diğer suçlar	13
Seçimlik cezalarda soruşturma	14
Soruşturma koşulu olan cezanın hesaplanması	15
Cezadan mahsup	16
Hak yoksunlukları	17
Geri verme	18
Yabancı kanunun göz önünde bulundurulması	19

İKİNCİ KISIM
CEZA SORUMLULUĞUNUN ESASLARI
BİRİNCİ BÖLÜM
CEZA SORUMLULUĞUNUN ŞAHSİLİĞİ, KAST VE TAKSİR

	MADDE
Ceza sorumluluğunun şahsiliği	20
Kast	21
Taksir	22
Netice sebebiyle ağırlaşmış suç	23

İKİNCİ BÖLÜM
CEZA SORUMLULUĞUNU KALDIRAN VEYA AZALTAN NEDENLER

	MADDE
Kanunun hükmü ve amirin emri	24
Meşru savunma ve zorunluluk hali	25

Hakkın kullanılması ve ilgilinin rızası	26
Sınırın aşılması	27
Cebir ve şiddet, korkutma ve tehdit	28
Haksız tahrik	29
Hata	30
Yaş küçüklüğü	31
Akıl hastalığı	32
Sağır ve dilsizlik	33
Geçici nedenler, alkol veya uyuşturucu etkisinde olma	34

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM SUÇA TEŞEBBÜS

	MADDE
Suçta teşebbüs	35
Gönüllü vazgeçme	36

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM SUÇA İŞTİRAK

	MADDE
Faillik	37
Azmettirme	38
Yardım etme	39
Bağlılık kuralı	40
İştirak halinde işlenen suçlarda gönüllü vazgeçme	41

BEŞİNCİ BÖLÜM SUÇLARIN İÇTİMAI

	MADDE
Bileşik suç	42
Zincirleme suç	43
Fikri içtima	44

ÜÇÜNCÜ KISIM YAPTIRIMLAR BİRİNCİ BÖLÜM CEZALAR

	MADDE
Cezalar	45
Hapis cezaları	46
Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası	47
Müebbet hapis cezası	48
Sürelili hapis cezası	49
Kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar	50
Hapis cezasının ertelenmesi	51
Adli para cezası	52

İKİNCİ BÖLÜM

GÜVENLİK TEDBİRLER

	MADDE
Belirli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma	53
Eşya müsadereşi	54
Kazanç müsadereşi	55
Çocuklara özgü güvenlik tedbirleri	56
Akıl hastalarına özgü güvenlik tedbirleri	57
Suçta tekerrür ve özel tehlikeli suçlular	58
Sınır dışı edilme	59
Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirleri	60

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

CEZANIN BELİRLENMESİ VE BİREYSELLEŞTİRİLMESİ

	MADDE
Cezanın belirlenmesi	61
Takdiri indirim nedenleri	62
Mahsup	63

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DAVA VE CEZANIN DÜŞÜRÜLMESİ

	MADDE
Saniğin veya hükümlünün ölümü	64
Af	65
Dava zamanaşımı	66
Dava zamanaşımının durması	67
Ceza zamanaşımı	68
Ceza zamanaşımı ve hak yoksunlukları	69
Müsaderece zamanaşımı	70
Ceza zamanaşımının kesilmesi	71
Zamanaşımı hesabı ve uygulanması	72
Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı suçlar, uzlaşma	73
Dava veya cezanın düşmesinin etkisi	74
Ön ödeme	75

İKİNCİ KİTAP

ÖZEL HÜKÜMLER

BİRİNCİ KISIM

İNSANLIĞA KARŞI SUÇLAR

BİRİNCİ BÖLÜM

SOYKIRIM

	MADDE
Soykırım	76
İnsanlığa karşı diğer suçlar	77
Örgüt	78

İKİNCİ BÖLÜM

GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞI VE İNSAN TİCARETİ

	MADDE
Göçmen kaçakçılığı	79
İnsan ticareti	80

İKİNCİ KISIM

KİŞİLERE KARŞI SUÇLAR

BİRİNCİ BÖLÜM

HAYATA KARŞI SUÇLAR

	MADDE
Kasten öldürme	81
Nitelikli haller	82
Kasten öldürmenin ihmali davranışla işlenmesi	83
İntihar	84
Taksirle öldürme	85

İKİNCİ BÖLÜM

VÜCUT DOKUNULMAZLIĞINA KARŞI SUÇLAR

	MADDE
Kasten yaralama	86
Neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama	87
Daha az cezayı gerektiren haller	88
Taksirle yaralama	89
İnsan üzerinde deney	90
Organ veya doku ticareti	91
Zorunluluk hali	92
Etkin pişmanlık	93

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İŞKENCE VE EZİYET

	MADDE
İşkence	94
Neticesi sebebiyle ağırlaşmış işkence	95
Eziyet	96

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KORUMA, GÖZETİM, YARDIM VEYA BİLDİRİM YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN İHLALİ

	MADDE
Terk	97
Yardım veya bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi	98

BEŞİNCİ BÖLÜM
ÇOCUK DÜŞÜRTME, DÜŞÜRME VEYA KISIRLAŞTIRMA

	MADDE
Çocuk düşürtme	99
Çocuk düşürme	100
Kısırlaştırma	101

ALTINCI BÖLÜM
CİNSEL DOKUNULMAZLIĞA KARŞI SUÇLAR

	MADDE
Cinsel saldırı	102
Çocukların cinsel istismarı	103
Reşit olmayanla cinsel ilişki	104
Cinsel taciz	105

YEDİNCİ BÖLÜM
HÜRRİYETE KARŞI SUÇLAR

	MADDE
Tehdit	106
Şantaj	107
Cebir	108
Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma	109
Etkin pişmanlık	110
Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanması	111
Eğitim ve öğretimin engellenmesi	112
Kamu kurumu veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının faaliyetinin engellenmesi	113
Siyasi hakların kullanılmasının engellenmesi	114
İnanç, düşünce ve kanaat hürriyetinin kullanılmasını engelleme	115
Konut dokunulmazlığının ihlali	116
İş ve çalışma hürriyetinin ihlali	117
Sendikal hakların kullanılmasının engellenmesi	118
Ortak hüküm	119
Haksız arama	120
Dilekçe hakkının kullanılmasının engellenmesi	121
Ayrımcılık	122
Kişilerin huzur ve sükûnunu bozma	123
Haberleşmenin engellenmesi	124

SEKİZİNCİ BÖLÜM
ŞEREFE KARŞI SUÇLAR

	MADDE
Hakaret	125
Mağdurun belirlenmesi	126
İsnadın ispatı	127
İddia ve savunma dokunulmazlığı	128
Haksız fiil nedeniyle veya karşılıklı hakaret	129

Kişinin hatırasına hakaret	130
Soruşturma ve kovuşturma koşulu	131

DOKUZUNCU BÖLÜM

ÖZEL HAYATA VE HAYATIN GİZLİ ALANINA KARŞI SUÇLAR

	MADDE
Haberleşmenin gizliliğini ihlal	132
Kişiler arasındaki konuşmaların dinlenmesi ve kayda alınması	133
Özel hayatın gizliliğini ihlal	134
Kişisel verilerin kaydedilmesi	135
Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme	136
Nitelikli haller	137
Verileri yok etmeme	138
Şikâyet	139
Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanması	140

ONUNCU BÖLÜM

MAL VARLIĞINA KARŞI SUÇLAR

	MADDE
Hırsızlık	141
Nitelikli hırsızlık	142
Suçun gece vakti işlenmesi	143
Daha az cezayı gerektiren haller	144
Malın değerinin az olması	145
Kullanma hırsızlığı	146
Zorunluluk hali	147
Yağma	148
Nitelikli yağma	149
Daha az cezayı gerektiren hal	150
Mala zarar verme	151
Mala zarar vermenin nitelikli halleri	152
İbadethanelere ve mezarlıklara zarar verme	153
Hakkı olmayan yere tecavüz	154
Güveni kötüye kullanma	155
Bedelsiz senedi kullanma	156
Dolandırıcılık	157
Nitelikli dolandırıcılık	158
Daha az cezayı gerektiren hal	159
Kaybolmuş veya hata sonucu ele geçmiş eşya üzerinde tasarruf	160
Hileli iflas	161
Taksirli iflas	162
Karşılıksız yararlanma	163
Şirket veya kooperatifler hakkında yanlış bilgi	164
Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi	165
Bilgi vermeme	166
Şahsi cezasızlık sebebi veya indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebep	167
Etkin pişmanlık	168
Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanması	169

ÜÇÜNCÜ KISIM TOPLUMA KARŞI SUÇLAR

BİRİNCİ BÖLÜM GENEL TEHLİKE YARATAN SUÇLAR

	MADDE
Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması	170
Genel güvenliğin taksirle tehlikeye sokulması	171
Radyasyon yayma	172
Atom enerjisi ile patlamaya sebebiyet verme	173
Tehlikeli maddelerin izinsiz olarak bulundurulması veya el Değiştirmesi	174
Akıl hastası üzerinde bakım ve gözetim yükümlülüğünün ihlali	175
İnşaat veya yıkımla ilgili emniyet kurallarına uymama	176
Hayvanın tehlike yaratacak şekilde serbest bırakılması	177
İşaret ve engel koymama	178
Trafik güvenliğini tehlikeye sokma	179
Trafik güvenliğini taksirle tehlikeye sokma	180

İKİNCİ BÖLÜM ÇEVREYE KARŞI SUÇLAR

	MADDE
Çevrenin kasten kirlenmesi	181
Çevrenin taksirle kirlenmesi	182
Gürültüye neden olma	183
İmar kirliliğine neden olma	184

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM KAMUNUN SAĞLIĞINA KARŞI SUÇLAR

	MADDE
Zehirli madde katma	185
Bozulmuş veya değiştirilmiş gıda ve ilaçların ticareti	186
Kişilerin hayatını ve sağlığını tehlikeye sokacak biçimde İlaç yapma veya satma	187
Uyuşturucu ve uyarıcı madde imal ve ticareti	188
Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanması	189
Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma	190
Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurma	191
Etkin pişmanlık	192
Zehirli madde imal ve ticareti	193
Sağlık için tehlikeli madde temini	194
Bulaşıcı hastalıklara ilişkin tedbirlere aykırı davranma	195
Usulsüz ölü gömülmesi	196

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KAMU GÜVENİNE KARŞI SUÇLAR

	MADDE
Parada sahtecilik	197
Paraya eşit sayılan değerler	198
Kıymetli damgada sahtecilik	199
Para ve kıymetli damgaları yapmaya yarayan araçlar	200
Etkin pişmanlık	201
Mühürde sahtecilik	202
Mühür bozma	203
Resmi belgede sahtecilik	204
Resmi belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek	205
Resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyan	206
Özel belgede sahtecilik	207
Özel belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek	208
Açığa imzanın kötüye kullanılması	209
Resmi belge hükmünde belgeler	210
Daha az cezayı gerektiren hal	211
İçtima	212

BEŞİNCİ BÖLÜM

KAMU BARIŞINA KARŞI SUÇLAR

	MADDE
Halk arasında korku ve panik yaratmak amacıyla tehdit	213
Suç işlemeye tahrik	214
Suçlu ve suçluyu övme	215
Halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşışılama	216
Kanunlara uymamaya tahrik	217
Ortak hüküm	218
Görev sırasında din hizmetlerini kötüye kullanma	219
Suç işlemek amacıyla örgüt kurma	220
Etkin pişmanlık	221
Şapka, Türk harfleri ve giyilmesi yasak kisveler	222

ALTINCI BÖLÜM

ULAŞIM ARAÇLARINA VEYA SABİT PLATFORMLARA KARŞI SUÇLAR

	MADDE
Ulaşım araçlarının kaçırılması veya alıkonulması	223
Kıta sahanlığında veya münhasır ekonomik bölgedeki Sabit platformların işgali	224

YEDİNCİ BÖLÜM

GENEL AHLAKA KARŞI SUÇLAR

	MADDE
Hayâsızca hareketler	225
Müstehcenlik	226

Fuhuş	227
Kumar oynanması için yer ve imkân sağlama	228
Dilencilik	229

SEKİZİNCİ BÖLÜM

AİLE DÜZENİNE KARŞI SUÇLAR

	MADDE
Birden çok evlilik, hileli evlenme, dinsel tören	230
Çocuğun soy bağıını değiştirme	231
Kötü muamele	232
Aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali	233
Çocuğun kaçırılması ve alıkonulması	234

DOKUZUNCU BÖLÜM

EKONOMİ, SANAYİ VE TİCARETE İLİŞKİN SUÇLAR,

	MADDE
İhaleye fesat karıştırma	235
Edimin ifasına fesat karıştırma	236
Fiyatları etkileme	237
Kamuya gerekli şeylerin yokluğuna neden olma	238
Ticari sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi ve belgelerin açıklanması	239
Mal veya hizmet satımından kaçınma	240
Tefecilik	241
Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanması	242

ONUNCU BÖLÜM

BİLİŞİM SİSTEMİNE KARŞI SUÇLAR

	MADDE
Bilişim sistemine girme	243
Sistemi engelleme, bozma verileri yok etme veya değiştirme	244
Banka veya kredi kartlarının kötüye kullanılması	245
Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanması	246

DÖRDÜNCÜ KISIM

MİLLETE VE DEVLETE KARŞI SUÇLAR VE SON HÜKÜMLER

BİRİNCİ BÖLÜM

KAMU İDARESİNİN GÜVENİLİRLİĞİNE VE İŞLEYİŞİNE KARŞI SUÇLAR

	MADDE
Zimmet	247
Etkin pişmanlık	248
Daha az cezayı gerektiren hâl	249
İrtikâp	250
Denetim görevinin ihmali	251

Rüşvet	252
Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanması	253
Etkin pişmanlık	254
Yetkili olmadığı bir iş için yarar sağlama	255
Zor kullanma yetkisine ilişkin sınırın aşılması	256
Görevi kötüye kullanma	257
Göreve ilişkin sırrın açıklanması	258
Kamu görevlisinin ticareti	259
Kamu görevinin terki veya yapılmaması	260
Kişilerin malları üzerinde usulsüz tasarruf	261
Kamu görevinin usulsüz olarak üstlenilmesi	262
Kanuna aykırı eğitim kurumu	263
Özel işaret ve kıyafetleri usulsüz kullanma	264
Görevi yaptırmamak için direnme	265
Kamu görevine ait araç ve gereçleri suçta kullanma	266

İKİNCİ BÖLÜM

ADLİYEYE KARŞI SUÇLAR

	MADDE
İftira	267
Başkasına ait kimlik veya bilgilerinin kullanılması	268
Etkin pişmanlık	269
Suç üstlenme	270
Suç uydurma	271
Yalan tanıklık	272
Şahsi cezasızlık veya cezanın azaltılmasını gerektiren sebepler	273
Etkin pişmanlık	274
Yalan yere yemin	275
Gerçeğe aykırı bilirkişilik veya tercümanlık	276
Yargı görevi yapanı etkileme	277
Suç bildirmeme	278
Kamu görevlisinin suçu bildirmemesi	279
Sağlık mesleği mensuplarının suçu bildirmemesi	280
Suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme	281
Suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama	282
Suçluyu kayırma	283
Tutuklu, hükümlü ve suç delillerini bildirmeme	284
Gizliliğin ihlali	285
Ses veya görüntülerin kayda alınması	286
Genital muayene	287
Adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs	288
Muhafaza görevini kötüye kullanma	289
Resmen teslim olunan mala el konulması ve bozulması	290
Başkası yerine ceza infaz kurumuna veya tutukevine girme	291
Gözaltına alınan veya tutuklunun kaçması	292
Hükümlünün kaçması	292
Etkin pişmanlık	293
Kaçmaya imkan sağlama	294
Muhafızın görevini kötüye kullanması	295
Hükümlü veya tutukluların ayaklanması	296

İnfaz kurumuna veya tutukevine yasak eşya sokmak	297
Hak kullanımını ve beslenmeyi engelleme	298

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DEVLETİN EGEMENLİK ALAMETLERİNE VE ORGANLARININ SAYGINLIĞINA KARŞI SUÇLAR

	MADDE
Cumhurbaşkanına hakaret	299
Devletin egemenlik alametlerini aşağılama	300
Türklüğü, Cumhuriyeti, Devletin kurum ve organlarını aşağılama	301

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DEVLETİN GÜVENLİĞİNE KARŞI SUÇLAR

	MADDE
Devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak	302
Düşmanla işbirliği yapmak	303
Devlete karşı savaşa tahrik	304
Temel milli yararları karşı hakaret	305
Yabancı devlet aleyhine asker toplama	306
Askeri tesisleri tahrip ve düşman askeri hareketleri yararına anlaşma	307
Düşman devlete maddi ve mali yardım	308

BEŞİNCİ BÖLÜM

ANAYASAL DÜZEN VE BU DÜZENİN İŞLEYİŞİNE KARŞI SUÇLAR

	MADDE
Anayasayı ihlal	309
Cumhurbaşkanına suikast ve fiili saldırı	310
Yasama organına karşı suç	311
Hükümete karşı suç	312
Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine karşı silahlı isyan	313
Silahlı örgüt	314
Silah sağlama	315
Suç için anlaşma	316

ALTINCI BÖLÜM

MİLLİ SAVUNMAYA KARŞI SUÇLAR

	MADDE
Askeri komutanlıkların gasbı	317
Halkı askerlikten soğutma	318
Askerleri itaatsizliğe teşvik	319
Yabancı hizmetine asker yazma, yazılma	320
Savaş zamanında emirlere uymama	321
Savaş zamanında yükümlülükler	322
Savaşta yalan haber yayma	323
Seferberlikle ilgili görevin ihmali	324
Düşmandan unvan ve benzeri payeler kabulü	325

YEDİNCİ BÖLÜM

DEVLET SIRLARINA KARŞI SUÇLAR VE CASUSLUK

	MADDE
Devletin güvenliğine ilişkin belgeler	326
Devletin güvenliğine ilişkin bilgileri temin etme	327
Siyasal veya askeri casusluk	328
Devletin güvenliğine ve siyasal yararlarına ilişkin bilgileri açıklama	329
Gizli kalması gereken bilgileri açıklama	330
Uluslar arası casusluk	331
Askeri yasak bölgelere girme	332
Devlet sırlarından yararlanma, Devlet hizmetlerinde sadakatsizlik	333
Yasaklanan bilgileri temin	334
Yasaklanan bilgilerin casusluk maksadıyla temini	335
Yasaklanan bilgileri açıklama	336
Yasaklanan bilgileri siyasal veya askeri casusluk maksadıyla açıklama	337
Taksir sonucu casusluk fiillerinin işlenmesi	338
Devlet güvenliği ile ilgili belgeleri elinde bulundurma	339

SEKİZİNCİ BÖLÜM

YABANCI DEVLETLERLE OLAN İLİŞKİLERE KARŞI SUÇLAR

	MADDE
Yabancı devlet başkanına karşı suç	340
Yabancı devlet bayrağına karşı hakaret	341
Yabancı devlet temsilcilerine karşı suç	342
Karşılıklılık koşulu	343

DOKUZUNCU BÖLÜM

SON HÜKÜMLER

	MADDE
Yürürlük	344
Yürütme	345

BİRİNCİ KİTAP GENEL HÜKÜMLER

BİRİNCİ KISIM TEMEL İLKELER, TANIMLAR VE UYGULAMA ALANI

BİRİNCİ BÖLÜM TEMEL İLKELER VE TANIMLAR

Ceza kanununun amacı

Madde 1-(1) Ceza Kanununun amacı; kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak, suç işlenmesini önlemektir. Kanunda, bu amacın gerçekleştirilmesi için ceza sorumluluğunun temel esasları ile suçlar, ceza ve güvenlik tedbirlerinin türleri düzenlenmiştir.

MADDE GEREKÇESİ

MADDE 1.- Ceza kanunları bireyin hak ve özgürlüklerine derin biçimde müdahale eden yaptırımları içermektedir. Bu nedenledir ki bir ülkedeki ceza kanununa hâkim felsefe, değer ve ilkeler, o ülkedeki siyasî rejimin niteliğini gösterir. Nitekim tarihte ve günümüzde totaliter devletler, ideolojilerini benimsetmek ve rejimi ayakta tutmak için ceza kanunları yoluyla kişi hak özgürlüklerini ya geniş biçimde sınırlandırmışlar ya da ortadan kaldırmışlardır. Demokratik hukuk devletleri ise ceza kanunlarının kötüye kullanılmasını önlemek için, bu kanunların temel ilkelerine anayasalarında yer vermektedirler. Yine insanların adaletsiz ve haksız biçimde ceza ve tedbirlere maruz kılınmaması amacıyla başta İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi olmak üzere birçok uluslararası sözleşme ve belgede bireyi ceza kanunlarının keyfi uygulanmalarına karşı güvence altına alan hükümlere yer verilmiştir. Bu sözleşmelere taraf olan ülkemizin Anayasasında da aynı esaslar öngörülmüş olduğundan, ceza kanununun amacını tanımlayan maddeyle, bireyin sahip bulunduğu hukukî değerler, hak ve özgürlüklerinin güvence altına alınması ön plana çıkarılmıştır. Böylece kanunun özgürlükçü karakteri vurgulanmakta, bunun yanında bireyin; adalet ve güvenliğin sağlandığı bir toplumda yaşama hakkının gereği olarak, kamu düzeni ve güvenliğinin korunması ile suç işlenmesinin önlenmesi, ceza kanunun temel amaçları arasında sayılmaktadır.

AÇIKLAMALAR

Ceza Kanununun amacı; kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak, suç işlenmesini önlemektir. İnsanların adaletsiz ve haksız biçimde ceza ve tedbirlere maruz kılınmaması amacıyla başta İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi olmak üzere birçok uluslararası sözleşme ve belgede bireyi ceza kanunlarının keyfi uygulanmalarına karşı güvence altına alan hükümlere yer verilmiştir.

Konuyla ilgisi bakımından, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Ülkemiz Anayasası aşağıda, metin halinde sunulmuştur.

İnsan hakları evrensel beyannamesi

Önsöz; İnsanlık ailesinin bütün üyelerinde bulunan haysiyetin ve bunların eşit ve devir kabul etmez haklarının tanınması hususunun, hürriyetin, adaletin ve dünya barışının temeli olmasına, İnsan haklarının tanınmaması ve hor görülmesinin insanlık vicdanını isyana sevk eden vahşiliklere sebep olmuş bulunmasına, dehşetten ve yoksulluktan kurtulmuş insanların, içinde söz ve inanma hürriyetlerine sahip olacakları bir dünyanın kurulması en yüksek amaçları olarak ilan edilmiş bulunmasına, İnsanın zulüm ve baskıya karşı son çare olarak ayaklanmaya mecbur kalmaması için insan haklarının bir hukuk rejimi ile korunmasının esaslı bir zaruret olmasına, Uluslararası dostça ilişkiler geliştirilmesini teşvik etmenin esaslı bir zaruret olmasına, Birleşmiş Milletler halklarının, Antlaşmada, insanın ana haklarına, insan şahsının haysiyet ve değerine, erkek ve kadınların eşitliğine olan imanlarını bir kere daha ilan etmiş olmalarına ve sosyal ilerlemeyi kolaylaştırmaya, daha geniş bir hürriyet içerisinde daha iyi hayat şartları kurmaya karar verdiklerini beyan etmiş bulunmalarına, Üye devletlerin, Birleşmiş Milletler Teşkilatı ile işbirliği ederek insan haklarına ve ana hürriyetlerine bütün dünyada gerçekten saygı gösterilmesinin teminini taahhüt etmiş olmalarına, Bu haklar ve hürriyetlerin herkesçe aynı şekilde anlaşılmasının yukarıdaki taahhüdün yerine getirilmesi için son derece önemli bulunmasına göre, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, İnsanlık topluluğunun bütün fertleriyle uzuvlarının bu beyannameyi daima göz önünde tutarak öğretim ve eğitim yoluyla bu haklar ve hürriyetlere saygıyı geliştirmeye, gittikçe artan milli ve milletlerarası tedbirlerle gerek bizzat üye devletler ahali gerekse bu devletlerin idaresi altındaki ülkeler ahali arasında bu hakların dünyaca fiilen tanınmasını ve tatbik edilmesini sağlamaya gayret etmeleri amacıyla bütün halklar ve milletler için ulaşılacak ortak ideal olarak işbu İnsan Hakları Evrensel Beyannamesini ilan eder.

Madde 1. Bütün insanlar hür, haysiyet ve haklar bakımından eşit doğarlar. Akıl ve vicdana sahiptirler ve birbirlerine karşı kardeşlik zihniyeti ile hareket etmelidirler.

Madde 2. Herkes, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasi veya diğer herhangi bir akide, milli veya içtimai menşe, servet, doğuş veya herhangi diğer bir fark gözetilmeksizin işbu Beynamede ilan olunan tekmil haklardan ve bütün hürriyetlerden istifade edebilir. Bundan başka, bağımsız memleket uyruğu olsun, vesayet altında bulunan, gayri muhtar veya sair bir egemenlik kayıtlamasına tabi ülke uyruğu olsun, bir şahıs hakkında, uyruğu bulunduğu memleket veya ülkenin siyasi, hukuki veya milletlerarası statüsü bakımından hiçbir ayrılık gözetilmeyecektir.

Madde 3. Yaşamak, hürriyet ve kişi emniyeti her ferdin hakkıdır.

Madde 4. Hiç kimse kölelik veya kulluk altında bulundurulamaz; kölelik ve köle ticareti her türlü şekliyle yasaktır.

Madde 5. Hiç kimse işkenceye, zalimane, gayriinsani, haysiyet kırıcı cezalara veya muamelelere tabi tutulamaz.

Madde 6. Herkes her nerede olursa olsun hukuk kişiliğinin tanınması hakkını haizdir.

Madde 7 Kanun önünde herkes eşittir ve farksız olarak kanunun eşit korumasından istifade hakkını haizdir. Herkesin işbu Beyannameye aykırı her türlü ayırdedici muameleye karşı ve böyle bir ayırdedici muamele için yapılacak her türlü kışkırtmaya karşı eşit korunma hakkı vardır.

Madde 8. Her şahsın kendine anayasa veya kanun ile tanınan ana haklara aykırı muamelelere karşı fiilli netice verecek şekilde milli mahkemelere müracaat hakkı vardır.

Madde 9. Hiç kimse keyfi olarak tutuklanamaz, alıkonulanamaz veya sürülemez.

Madde 10. Herkes, haklarının, vecibelerinin veya kendisine karşı cezai mahiyette herhangi bir isnadın tespitinde, tam bir eşitlikle, davasının bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından adil bir şekilde ve açık olarak görülmesi hakkına sahiptir.

Madde 11. 1. Bir suç işlemekten sanık herkes, savunması için kendisine gerekli bütün tertibatın sağlanmış bulunduğu açık bir yargılama ile kanunen suçlu olduğu tespit edilmedikçe masum sayılır. 2. Hiç kimse işlendikleri sırada milli veya milletlerarası hukuka göre suç teşkil etmeyen fiillerden veya ihmallerden ötürü mahkûm edilemez. Bunun gibi, suçun işlendiği sırada uygulanabilecek olan cezadan daha şiddetli bir ceza verilemez.

Madde 12. Hiç kimse özel hayatı, ailesi, meskeni veya yazışması hususlarında keyfi karışmalara, şeref ve şöhretine karşı tecavüzlere maruz bırakılamaz. Herkesin bu karışma ve tecavüzlere karşı kanun ile korunmaya hakkı vardır.

Madde 13. 1. Herkes herhangi bir devletin sınırları dâhilinde serbestçe dolaşma ve yerleşme hakkına haizdir. 2. Herkes, kendi memleketi de dâhil, herhangi bir memleketi terk etmek ve memleketine dönmek hakkına haizdir.

Madde 14 1. Herkes zulüm karşısında başka memleketlerden mülteci olarak kabulü talep etmek ve memleketler tarafından mülteci muamelesi görmek hakkını haizdir. 2. Bu hak, gerçekten adi bir cürüme veya Birleşmiş Milletler prensip ve amaçlarına aykırı faaliyetlere müstenit kovuşturmalar halinde ileri sürülemez.

Madde 15 1. Her ferdin bir uyrukluk hakkı vardır. 2. Hiç kimse keyfi olarak uyrukluğundan ve uyrukluğunu değiştirmek hakkından mahrum edilemez.

Madde 16 1. Evlilik çağına varan her erkek ve kadın, ırk, uyrukluk veya din bakımından hiçbir kısıtlamaya tabi olmaksızın evlenmek ve aile kurmak hakkına haizdir. Her erkek ve kadın evlenme konusunda, evlilik süresince ve evliliğin sona ermesinde eşit hakları haizdir. 2. Evlenme akdi ancak müstakbel eşlerin serbest ve tam rızasıyla yapılır. 3. Aile, cemiyetin tabii ve temel unsurudur, cemiyet ve devlet tarafından korunmak hakkını haizdir.

Madde 17 1. Her şahıs tek başına veya başkalarıyla birlikte mal ve mülk sahibi olmak hakkını haizdir. 2. Hiç kimse keyfi olarak mal ve mülkünden mahrum edilemez.

Madde 18. Her şahsın, fikir, vicdan ve din hürriyetine hakkı vardır; bu hak, din veya kanaat değiştirmek hürriyeti, dinini veya kanaatini tek başına veya topluca, açık olarak veya özel surette, öğretim, tatbikat, ibadet ve ayinlerle izhar etmek hürriyetini içerir.

Madde 19. Her ferdin fikir ve fikirlerini açıklamak hürriyetine hakkı vardır. Bu hak fikirlerinden ötürü rahatsız edilmemek, memleket sınırları mevzu bahis olmaksızın malûmat ve fikirleri her vasıta ile aramak, elde etmek veya yaymak hakkını içerir.

Madde 20 1. Her şahıs saldırsız toplanma ve dernek kurma ve derneğe katılma serbestisine sahiptir. 2. Hiç kimse bir derneğe mensup olmaya zorlanamaz.

Madde 21 1. Her şahıs, doğrudan doğruya veya serbestçe seçilmiş temsilciler vasıtasıyla, memleketin kamu işleri yönetimine katılmak hakkını haizdir. 2. Her şahıs memleketin kamu hizmetlerine eşitlikle girme hakkını haizdir. 3. Halkın iradesi kamu

otoritesinin esasıdır; bu irade, gizli şekilde veya serbestliği sağlayacak muadil bir usul ile cereyan edecek, genel ve eşit oy verme yoluyla yapılacak olan devri ve dürüst seçimlerle ifade edilir.

Madde 22. Her şahsın, cemiyetin bir üyesi olmak itibarıyla, sosyal güvenliğe hakkı vardır; haysiyeti için ve şahsiyetinin serbestçe gelişmesi için zaruri olan ekonomik, sosyal ve kültürel hakların milli gayret ve milletlerarası işbirliği yoluyla ve her devletin teşkilatı ve kaynaklarıyla mütenasip olarak gerçekleştirilmesine hakkı vardır.

Madde 23 1. Her şahsın çalışmaya, işini serbestçe seçmeye, adil ve elverişli çalışma şartlarına ve işsizlikten korunmaya hakkı vardır. 2. Herkesin, hiçbir fark gözetilmeksizin, eşit iş karşılığında eşit ücrete hakkı vardır. 3. çalışan her kimsenin kendisine ve ailesine insanlık haysiyetine uygun bir yaşayış sağlayan ve gerekirse her türlü sosyal koruma vasıtalarıyla da tamamlanan adil ve elverişli bir ücrete hakkı vardır. 4. Herkesin menfaatlerinin korunması için sendikalar kurmaya ve bunlara katılmaya hakkı vardır.

Madde 24. Her şahsın dinlenmeye, eğlenmeye, bilhassa çalışma müddetinin makul surette sınırlandırılmasına ve muayyen devrelerde ücretli tatillere hakkı vardır.

Madde 25 1. Her şahsın, gerek kendisi gerekse ailesi için, yiyecek, giyim, mesken, tıbbi bakım, gerekli sosyal hizmetler dahil olmak üzere sağlığı ve refahını temin edecek uygun bir hayat seviyesine ve işsizlik, hastalık, sakatlık, dulluk, ihtiyarlık veya geçim imkânlarından iradesi dışında mahrum bırakacak diğer hallerde güvenliğe hakkı vardır. 2. Ana ve çocuk özel ihtimam ve yardım görmek hakkını haizdir. Bütün çocuklar, evlilik içinde veya dışında doğsunlar, aynı sosyal korunmadan faydalanırlar.

Madde 26 1. Her şahsın öğrenim hakkı vardır. Öğrenim hiç olmazsa ilk ve temel safhalarında parasızdır. İlk öğretim mecburidir. Teknik ve mesleki öğretimden herkes istifade edebilmelidir. Yüksek öğretim, liyakatlerine göre herkese tam eşitlikle açık olmalıdır. 2. Öğretim insan şahsiyetinin tam gelişmesini ve insan haklarıyla ana hürriyetlerine saygının kuvvetlenmesini hedef almalıdır. Öğretim bütün milletler, ırk ve din grupları arasında anlayış, hoşgörü ve dostluğu teşvik etmeli ve Birleşmiş Milletlerin barışın idamesi yolundaki çalışmalarını geliştirmelidir. 3. Ana baba, çocuklarına verilecek eğitim türünü seçmek hakkını öncelikle haizdirler.

Madde 27 1. Herkes, topluluğun kültürel faaliyetine serbestçe katılmak, güzel sanatları tatmak, ilim sahasındaki ilerleyişe iştirak etmek ve bundan faydalanmak hakkını haizdir. 2. Herkesin yarattığı, her türlü bilim, edebiyat veya sanat eserlerinden mütevellit manevi ve maddi menfaatlerin korunmasına hakkı vardır.

Madde 28. Herkesin, işbu Beyannamede derpiş edilen hak ve hürriyetlerin tam tatbikini sağlayacak bir sosyal ve milletlerarası nizamı hakkı vardır.

Madde 29 1. Her şahsın, şahsiyetinin serbest ve tam gelişmesi ancak bir topluluk içinde mümkündür ve şahsın bu topluluğa karşı görevleri vardır. 2. Herkes, haklarının ve hürriyetlerinin kullanılmasında, sadece, başkalarının haklarının ve hürriyetlerinin gereğince tanınması ve bunlara saygı gösterilmesi amacıyla ve ancak demokratik bir cemiyette ahlâkın, kamu düzeninin ve genel refahın haklı icaplarını yerine getirmek maksadıyla kanunla belirlenmiş sınırlamalara tabi tutulabilir. 3. Bu hak ve hürriyetler hiçbir veçhile Birleşmiş Milletlerin amaç ve prensiplerine aykırı olarak kullanılamaz.

Madde 30. İşbu Beyannamenin hiçbir hükmü, herhangi bir devlete, zümreye ya da ferde, bu Beyannamede ilan olunan hak ve hürriyetleri yok etmeye yönelik bir faaliyete girişme ya da eylemde bulunma hakkını verir şekilde yorumlanamaz.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme

Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme Roma 4 Kasım 1950 Aşağıda imzası bulunan Avrupa Konseyi üyesi hükümetler, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 10 Aralık 1948'de ilan edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'ni, bu bildirinin, açıkladığı hakların evrensel ve etkin olarak tanınmalarını ve uygulanmalarını sağlamayı hedef aldığını, Avrupa Konseyi'nin amacının, üyeleri arasında daha sıkı bir birlik oluşturmak olduğunu ve insan hakları ile temel özgürlüklerin korunması ve geliştirilmesinin bu amaca ulaşma yollarından biri olduğunu göz önüne alarak, dünyada barış ve adaletin asıl temelini oluşturan ve korunması öncelikle, bir yandan gerçekten demokratik bir siyasal rejime, diğer yandan da insan hakları konusunda ortak bir anlayış ve ortaklaşa saygı esasına bağlı olan bu temel özgürlüklere derin bağlılıklarını bir kez daha tekrarlayarak, aynı inancı taşıyan ve siyasal gelenekler, idealler, özgürlüklere saygı ve hukukun üstünlüğü konularında ortak bir mirası paylaşan Avrupa devletlerinin hükümetleri sıfatıyla, Evrensel Bildiri'de yer alan bazı hakların ortak güvenceye bağlanmasını sağlama yolunda ilk adımları atmaya kararlı olarak, 6 7 İkincilik ilkesi gereğince, bu Sözleşme ve Protokollerinde tanımlanan hak ve özgürlükleri güvence altına alma hususunda birincil sorumluluğun Yüksek Sözleşmeci Taraflara ait olduğunu ve bu sorumluluğun yerine getirilmesinde, Sözleşme ile tesis edilmiş bulunan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin denetleyici yargı yetkisine tabi olmak üzere, Yüksek Sözleşmeci Tarafların takdir alanına sahip olduklarını bir kez daha tekrarlayarak, aşağıdaki konularda anlaşmışlardır:

MADDE 1. İnsan haklarına saygı yükümlülüğü Yüksek Sözleşmeci Taraflar kendi yetki alanları içinde bulunan herkesin, bu Sözleşme'nin birinci bölümünde açıklanan hak ve özgürlüklerden yararlanmalarını sağlarlar.

BÖLÜM I HAK VE ÖZGÜRLÜKLER

MADDE 2. Yaşam hakkı

1. Herkesin yaşam hakkı yasayla korunur. Yasanın ölüm cezası ile cezalandırdığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın infaz edilmesi dışında, hiç kimsenin yaşamına kasten son verilemez.

2. Ölüm, aşağıdaki durumlardan birinde mutlak zorunlu olanı aşmayacak bir güç kullanımı sonucunda meydana gelmişse, bu maddenin ihlaline neden olmuş sayılmaz:

a) Bir kimsenin yasa dışı şiddete karşı korunmasının sağlanması;

b) Bir kimsenin usulüne uygun olarak yakalanmasını gerçekleştirme veya usulüne uygun olarak tutulu bulunan bir kişinin kaçmasını önleme;

c) Bir ayaklanma veya isyanın yasaya uygun olarak bastırılması

MADDE 3 İşkence yasağı Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz.

MADDE 4 Kölelik ve zorla çalıştırma yasağı

1. Hiç kimse köle ya da kul durumunda tutulamaz
2. Hiç kimse zorla çalıştırılmaz ve zorunlu çalışmaya tabi tutulamaz.
3. Aşağıdaki haller, bu madde anlamında "zorla çalıştırma ya da zorunlu çalışma" sayılmaz:

a) Bu Sözleşme'nin 5. maddesinde öngörülen koşullara uygun olarak tutulu bulunan bir kimseden, tutulu bulunduğu sırada veya şartlı tahliyeden yararlandığı süre içinde olağan olarak yapması istenilen bir iş;

b) Askeri nitelikli herhangi bir hizmet veya vicdanî reddin meşru sayıldığı ülkelerde, vicdanî reddi seçen kişilere zorunlu askerlik hizmeti yerine gördürülebilecek başkaca bir hizmet;

c) Toplumun hayat veya refahını tehdit eden kriz veya afet hallerinde gerekli görülen her hizmet

d) Olağan yurttaşlık yükümlülükleri kapsamına giren her türlü çalışma veya hizmet.

MADDE 5. Özgürlük ve güvenlik hakkı

1. Herkes özgürlük ve güvenlik hakkına sahiptir. Aşağıda belirtilen haller dışında ve yasanın öngördüğü usule uygun olmadan hiç kimse özgürlüğünden yoksun bırakılamaz:

a) Kişinin, yetkili bir mahkeme tarafından verilmiş mahkûmiyet kararı sonrasında yasaya uygun olarak tutulması;

b) Kişinin, bir mahkeme tarafından yasaya uygun olarak verilen bir karara uymaması sebebiyle veya yasanın öngördüğü bir yükümlülüğün uygulanmasını sağlamak amacıyla yasaya uygun olarak yakalanması veya tutulması;

c) Kişinin bir suç işlediğinden şüphelenmek için inandırıcı sebeplerin bulunduğu veya suç işlemesine ya da suçu işledikten sonra kaçmasına engel olma zorunluluğu kanaatini doğuran makul gerekçelerin varlığı halinde, yetkili adli merci önüne çıkarılmak üzere yakalanması ve tutulması;

d) Bir küçüğün gözetim altında eğitimi için usulüne uygun olarak verilmiş bir karar gereği tutulması veya yetkili merci önüne çıkarılmak üzere yasaya uygun olarak tutulması;

e) Bulaşıcı hastalıkların yayılmasını engellemek amacıyla, hastalığı yayabilecek kişilerin, akıl hastalarının, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılarının veya serserilerin yasaya uygun olarak tutulması;

f) Kişinin, usulüne aykırı surette ülke topraklarına girmekten alıkonması veya hakkında derdest bir sınır dışı ya da iade işleminin olması nedeniyle yasaya uygun olarak yakalanması veya tutulması;

2. Yakalanan her kişiye, yakalanma nedenlerinin ve kendisine yöneltilen her türlü suçlamanın en kısa sürede ve anladığı bir dilde bildirilmesi zorunludur.

3. İşbu maddenin 1.c fıkrasında öngörülen koşullar uyarınca yakalanan veya tutulan herkesin derhal bir yargıç veya yasayla adli görev yapmaya yetkili kılınmış sair bir kamu görevlisinin önüne çıkarılması zorunlu olup, bu kişi makul bir süre içinde yargılanma ya da yargılama süresince serbest bırakılma hakkına sahiptir. Salıverilme, ilgilinin duruşmada hazır bulunmasını sağlayacak bir teminat şartına bağlanabilir.

4. Yakalama veya tutulma yoluyla özgürlüğünden yoksun kılınan herkes, tutulma işleminin yasaya uygunluğu hakkında kısa bir süre içinde karar verilmesi ve, eğer tutulma yasaya aykırı ise, serbest bırakılması için bir mahkemeye başvurma hakkına sahiptir.

5. Bu madde hükümlerine aykırı bir yakalama veya tutma işleminin mağduru olan herkes tazminat hakkına sahiptir.

MADDE 6. Adil yargılanma hakkı

1. Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, adil ve kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir. Karar alenî olarak verilir. Ancak, demokratik bir toplum içinde ahlak, kamu düzeni veya ulusal güvenlik yararına, küçüklerin çıkarları veya bir davaya taraf olanların özel hayatlarının gizliliği gerektirdiğinde veyahut aleniyetin adil yargılamaya zarar verebileceği kimi özel durumlarda ve mahkemece bunun kaçınılmaz olarak değerlendirildiği ölçüde, duruşma salonu tüm dava süresince veya kısmen basına ve dinleyicilere kapatılabilir.

2. Bir suç ile itham edilen herkes, suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar masum sayılır. 10 11 3. Bir suç ile itham edilen herkes aşağıdaki asgari haklara sahiptir:

a) Kendisine karşı yöneltilen suçlamanın niteliği ve sebebinden en kısa sürede, anladığı bir dilde ve ayrıntılı olarak haberdar edilmek;

b) Savunmasını hazırlamak için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olmak;

c) Kendisini bizzat savunmak veya seçeceği bir müdafinin yardımından yararlanmak; eğer avukat tutmak için gerekli maddî olanaklardan yoksun ise ve adaletin yerine gelmesi için gerekli görüldüğünde, resen atanacak bir avukatın yardımından ücretsiz olarak yararlanabilmek;

d) İddia tanıklarının sorguya çekmek veya çektirmek, savunma tanıklarının da iddia tanıklarıyla aynı koşullar altında davet edilmelerinin ve dinlenmelerinin sağlanmasını istemek;

e) Mahkemede kullanılan dili anlamadığı veya konuşamadığı takdirde bir tercümanın yardımından ücretsiz olarak yararlanmak.

MADDE 7. Kanunsuz ceza olmaz

1. Hiç kimse, işlendiği zaman ulusal veya uluslararası hukuka göre suç oluşturmayan bir eylem veya ihmalden dolayı suçlu bulunamaz. Aynı biçimde, suçun işlendiği sırada uygulanabilir olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.

2. Bu madde, işlendiği zaman uygar uluslar tarafından tanınan genel hukuk ilkelerine göre suç sayılan bir eylem veya ihmalden suçlu bulunan bir kimsenin yargılanmasına ve cezalandırılmasına engel değildir.

MADDE 8. Özel ve aile hayatına saygı hakkı

1. Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.

2. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya

ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir.

MADDE 9. Düşünce, vicdan ve din özgürlüğü

1. Herkes düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne sahiptir; bu hak, din veya inanç değiştirme özgürlüğü ile tek başına veya topluca, kamuya açık veya kapalı ibadet, öğretim, uygulama ve ayin yapmak suretiyle dinini veya inancını açıklama özgürlüğünü de içerir.

2. Din veya inancını açıklama özgürlüğü, sadece yasayla öngörülen ve demokratik bir toplumda kamu güvenliğinin, kamu düzeninin, genel sağlık veya ahlakın ya da başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli sınırlamalara tabi tutulabilir.

MADDE 10. İfade özgürlüğü

1. Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak, kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve ülke sınırları gözetilmeksizin, kanaat özgürlüğünü ve haber ve görüş alma ve de verme özgürlüğünü de kapsar. Bu madde, Devletlerin radyo, televizyon ve sinema işletmelerini bir izin rejimine tabi tutmalarına engel değildir.

2. Görev ve sorumluluklar da yükleyen bu özgürlüklerin kullanılması, yasayla öngörülen ve demokratik bir toplumda ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, gizli bilgilerin yayılmasının önlenmesi veya yargı erkinin 12 13 yetki ve tarafsızlığının güvence altına alınması için gerekli olan bazı formaliteler, koşullar, sınırlamalar veya yaptırımlara tabi tutulabilir.

MADDE 11. Toplantı ve dernek kurma özgürlüğü

1. Herkes barışçıl olarak toplanma ve dernek kurma hakkına sahiptir. Bu hak, çıkarlarını korumak amacıyla başkalarıyla birlikte sendikalar kurma ve sendikalara üye olma hakkını da içerir.

2. Bu hakların kullanılması, yasayla öngörülen ve demokratik bir toplum içinde ulusal güvenliğin, kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli olanlar dışındaki sınırlamalara tabi tutulamaz. Bu madde, silahlı kuvvetler, kolluk kuvvetleri veya devlet idaresi mensuplarıncı yukarıda anılan haklarını kullanılmasına meşru sınırlamalar getirilmesine engel değildir.

MADDE 12. Evlenme hakkı Evlenme çağına gelen her erkek ve kadın, bu hakkın kullanımını düzenleyen ulusal yasalara uygun olarak evlenme ve aile kurma hakkına sahiptir.

MADDE 13. Etkili başvuru hakkı Bu Sözleşme 'de tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, söz konusu ihlal resmi bir hizmetin ifası için davranan kişiler tarafından gerçekleştirilmiş olsa dahi, ulusal bir merci önünde etkili bir yola başvurma hakkına sahiptir.

MADDE 14. Ayrımcılık yasağı Bu Sözleşme 'de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, servet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmalıdır.

MADDE 15. Olağanüstü hallerde yükümlülükleri askıya alma